

Csillag

(részlet a regényből)

I.

Az elején nemet mondtam. Mindenki azt hiszi, hogy az „igen” a könnyű válasz. Hogy csak le kell csúszni a lejtőn, mint álmunkban. – Ugorj a medencébe! – Nem, nem akarok, félek! – Na, gyerünk, ugorj! Már majdnem le is értél! – Nem, nem, nem! – És nem is csúszik olyan jól. De már ugyanolyan kellemetlen volna visszafordulni is. A víz ott van, incselkedik velem, s őt rosszabb: magához parancsol. Görcsösen hátrafeszülök, nyugtalan lábam a csúszda szélén. – Gyerünk, ugorj, szépségem! Ugorj! – És akkor az ember behunyja a szemét, és beájul a vízbe. De nem mondott igent. Még zuhanás közben is nemet mondott. Mégis engedelmeskedett, mert a víz hívása túl erős volt. És ez fáj. Persze hogy fáj.

Az elején nemet mondtam, mint tizenegy éve is, amikor a szüleim bejelentették, hogy elválnak, két komoly, ingó-bingó fej, összhangban beszélő szájak: összeharapott, festett ajkak, szemben az apai áll bosszús ráncával, közlik, hogy kislányom, ezentúl két lakásod lesz, és a kislány azt mondta, nem, és bevágta az ajtót – egy már nem is olyan kicsi lány hiábavaló cirkusza. Marie esetében végig jól tartottam magam, egészen az utolsó percig, a konyhás jelenetig. Amikor

három éve úgy találtam rá, hogy a feje a sütőben, a teste pedig gazdátlan tömegként lógott a konyha kövére. Tanulságos látvány. (...) őb

Már eddig is többször előfordult, hogy Marie eltévedt hazafelé menet; a szomszédasszony hívta fel anyámat, mert Marie kizárta magát, és ott sírt az ajtaja előtt; amikor meg egyszer beállítottam hozzá, bebújt az asztal alá. – Csak nem félsz t

ő
lem, Marie? – kérdeztem nevetve, és a nevetésemmel hárítottam el az igazi kérdéseket. – Nem, nem, csak meg akartalak viccelni. De igaz is, ehhez már öreg vagyok – dadogta Marie zavartan. – Hát ehhez már én is, tudod. – Marie kivörösödve, kábán feltápáskodott, leült, én meg kilöktem agyamból azt a végtelen másodpercet, ami a válasza el

ő
tt eltelt. Leráztam magamról az önkontroll visszatérésének pillanatát, mint kutya a vizet. A kutya velem zuhant a medencébe, de csak a fejét rázta, amikor Marie összekeverte a keresztnévemet az anyáméval, vagy megkérdezte, hogy van a húgom. De amikor megláttam a testét, ahogy kétfelé vágja a süt

ő
ajtaja, nem térhettem ki többé a jelek el

ő
I. Alzheimer.

Pedig milyen tisztán látott Marie a sütőben, milyen tisztán látott, és milyen eltökélt volt! A szobát gázszag töltötte be. Ablakot nyitottam, kihúztam Marie-t a barlangjából,

ő
kalimpált, gégén rúgott, elakadt a lélegzetem, félreálltam, a torkomat masszíroztam,

ő
meg nyugtalanul, rémülten felült. – De ez nem ér semmit, nagymama, nem jó semmire! – Erre

ő
sírva fakadt, mint egy kisgyerek, rövid hüppögéssel, érdes csuklásokkal sírt, mint egy kis állat, mert úgy akart meghalni, hogy a tudatánál van, nem akarta elveszíteni az emlékezetét, mert nem akarom elveszíteni a méltóságomat, mindent elveszítek, már nem tartok a kezemben semmit, segíts! Talán segítenem kellett volna neki? De hogyan? A gáztól csak rosszul lett volna. És még nem is akartam lemondani róla, nem akartam elhinni. Hogy ez ilyen komoly, ennyire végérvényes, gyógyíthatatlan. És Marie visszatért a nyugalomba, a szellemi eltompultságba, ahonnan id

ő
vel nem merült fel többé. Egymást átölelve, Marie fájdalmába belegörnyedve hintáztunk a konyha fekete-fehér kövén... Tétova karomban ringattam kicsi testét, és életemben most el

ő
ször éreztem, hogy megöregedett, kiszáradt, hogy ez már egy kiaszott szellem burka, és a gáztól b

ű

zl
ő
konyhában muszáj volt találnom egy mozdulatot, egy mentséget, amiért nem engedtem az
ő
tompultságának, az én pánikomnak, tehát ringattam magunkat, nehogy a testem újabb
hiábavaló és éles elutasítást bőföggjön ki magából.

A zsidó Marie, fejével a gázsütőben! Egy konyhai sütőben! Itt aztán volt miért nevetni vagy
üvölni fájdalmamban! Még ma is, amikor már pontosan tudom, milyen játékot játszott Marie
velem és az anyámmal, ma is meghajlom el
ő
tte. Ahogy még a hanyatlása el
ő
tt egyenesen a szívünkbe merítette a lázálmait! Ahogy örökre magához szögezett minket!

Ma reggel, amikor hozzá indultam, az ő világontúljába, nem éreztem azt a büntudatos
szeretetet, ami hajdanában Marie és az emlékei után hajszolt engem. Mert már találkoztam
azzal az alakkal, mert már elárultam Côme-ot, és hazudtam az anyámnak, és mindezt Marie
miatt. De semmit nem változtattam a szertartáson. És
ő
sem. Ugyanolyan üres, lusta tekintettel söpört végig az ajtón és rajtam, közömbösen. Ugyanazt
a mesterkéltséget és er
ő
ltetett „Szia, nagymamá”-t vettem oda neki, mint valahányszor, amikor átléptem a szobája és
tudata küszöbét. És
ő
ugyanúgy nem reagált. Ez a név már nagyon régóta nem hozzá tartozik. Leültem a fésülköd
ő
asztal mellett álló rózsás huzatú fotelbe, de nem vettem le vállamról táskámat és a kabátomat.
Marie nem moccant. Bútor a bútorok között, a kedves kis sárga szobában, mert a sárgától jó
kedve lesz az embernek, bár a behúzott függönyök sz
ű
rt fényében a fal inkább hányásszín
ű

nek látszott. Marie csak ült a székén mereven. (...)

Nem szólok meg, amíg Marie hozzá nem szokik a jelenlétemhez: félelmetesek tudnak lenni a rohamai. A nap mulyán simogatja a falon függő kettős portrét, én rajzoltam Marie-nak. Őt ábrázolja a lányával, még azokból az id

ő
kb
ő
I, amikor én a világon sem voltam. Kezd
ő
koromban rajzoltam, a ceruzám bizonytalanabb volt, és érzelmesebb. Marie tekintetébe a legszebb kifejezését ültettem: der

ű
s biztonsággal borítja árnyékába a mellette ül
ő
fiatal lány ádáz és duzzogó arcát. Tessék, ennyi maradt nekem bel

ő
le. Érzem, hogy a szoba lassan magába szippant, fél szemmel Marie-t figyelem. A gyanakvása lassan elcsitul. Ekkor felállok, és eltörlöm a köztünk lévő

ő
távolságot.

Marie nem szereti a meleget, és odakint finom hűvös volt. A ráadott krémszínű selyemblúzon keresztül a lapockájára tettem a kezem, és halkán megszólítottam: – Gyere, járjunk egyet a kertben. – De Marie nem nyúlt ívbe görbített karom után, amelyet úgy nyújtottam neki, mint egy kegyvesztett táncosn

ő
, hanem kihúzta magát a székén, tekintette a fésülköd

ő
asztal tükrének ütközött, és csipogva megkérdezte: – Rendben van, szívesen, de hol vannak a kulcsaim? Hol vannak? Kisasszony, nem látta a kulcsaimat? A kulcsaim, a kulcsaim...

(...)

– Mit szólsz hozzá, csináljunk egy szép frizurát?

Marie újból megdermed. A háta egyenes, nyaka ugyanabba a rátarti ívbe görbül, amit olyan jól ismerek gyermekkoromból, csak vár, kegyúri törékenységekben. A háta mögé lépek, és behajolok a tükörbe. Marie most engem néz, a feje ide-oda ing: beleegyeznek. Bolondos, szertelen hajfürtök röpködnek az arca körül, amelyet elcsúfít a ványadt kis kontyocska. Kiveszem a gumit, és beletúrok a kiszabadult fürtökbe. Majd a puhaszőrű kezét sárgás foltokkal tarkított hajába merítem. Csak a sápadt sz
őke szálakat
fésülgetem, a rózsaszín koponyát kerülöm, undorít. De Marie lágyan ingadozó fejéb

ő
I és a fésülgetés ritmusára összeráncolódó szemhéjából tudom, hogy élvezi. – A kulcsaim... – sóhajt fel mégis, de ez már nem más, csak a nyugtalanság utolsó visszaver

ő
dése. Azért fél kézzel beletúrok a táskámba, el

ő
húzom a kulcsosomómat, és gyöngéden meglóbálom Marie orra el

ő
tt. Dzing-dzing-dzing. – Itt vannak a kulcsaid, nagyikám – és a tükörben lesem, hogy reagál. A csilingelés hangjára megrándul a szája. Csukladozva kuncogni kezd, óvodás mosoly ragyog fel az ajkán arcán?. Látom a tükörben a szálnalmas kis mosolyt, és szenvedek t

ő
le. De tovább fésülöm. Lassú mozdulataim elringatják, és átengedi magát a homlokát nyomó kéznek. Egy öreg gyerek. Szeme körül ellazulnak a ráncok. Azt hihetném, hogy köszönetet mondanak nekem. Marie már nem használ olyan szavakat, amelyeknek értelme lehetne a számomra: azokat az anyám vagy vörös ápolón

ő
je számára tartogatja. Talán azt hiszi, hogy a vörös ápolón

ő
helyettese vagyok, valami csaló, akivel lekezel

ő
en kell bánni, hogy a másik visszajöjjön. De az is lehet, hogy csak szórakozik velem, pontosan tudja, ki vagyok; ez már mindennek a teteje, hogy a nagymamám nem ismeri meg az

ő
egyetlenét, akit pedig jobban szeretett a saját lányánál is. Tovább fésülgetem Marie ritkás hajzatát.

Általában megvárom a szagot, és csak azután megyek el. Ez maradt közöttünk a legerősebb kapocs, ez a szúrós, bens

ő
séges illat. Várok, és tessék, már be is szivárog az orrlyukamba, de nem hagyom abba azonnal
a fésülgetést, még nem. Megvárom e végs
ő
megkönnyebbülés végét, az egyetlent, amelyet még képesek vagyunk megosztani egymással.
Marie soha nem háborodik fel a combjai között szivárgó nedvesség miatt. Valószínű
ű
leg nem érez többet enyhe csiklandozásnál, teste megbékült arabeszkbe lazul, és a fésülköd
ő
asztal tükrében Marie boldog. (...)

De ma reggel nem szeretetből pisiltem meg a nagymamámat. Ma reggel már tudom, hogy
hazudott nekem, és hogy az egész életem nem más, mint csalás. Ezt az érzést, hogy
kétkednem kell az őssasszonyban, le sem tudnám rajzolni,
legfeljebb ha összefirkálnék régen lezárt ablakokat. Ezt a csomót már nem oldozza ki, ha
megnevezem, és szüntelenül ingerli a számat és a gyomromat – harag, hitetlenkedés, megint
harag, félelem, akkor már inkább harag, maradjunk ennyiben, de f
ő
leg: szégyen. És válaszokat akarok, és rohanok az otthonba, abban a reményben, hátha ki
tudom
ő
ket rázni Marie fejéb
ő
I, vagy hogy lehullnak róla, mint valami tollak, és megtudja, mennyire haragszom rá. De alig
léptem be a szobája ajtaján, üres tekintetét
ő
I torkomra forrt a szó. Az
ő
rültek szeme illemtudásra kényszerít. És akkor már megint elkezdtek a csendkirályt. Itt ezt
játssza az ember, szépen háttérbe húzódik, röpké id
ő
re kivonul az életb
ő
I és önmagától, amíg vissza nem tér az él
ő
k világába. És csak játszunk, mert még az abszurdumnak is megvan a maga koherenciája. Ha
Marie kegyeskedik szólni hozzám, akkor tudom, hogy a jó választ halássza el
ő
, hiszen mégiscsak van valami rejtett rend a gondolataiban. Mintha ugróiskolát játszanánk a
szavakkal: fél lábon szökdécsel

ő

beszéd, alig remélt értelem. És imádkozunk, hogy a jó négyzetre érkezzünk.

De mit tudna Marie megmagyarázni nekem most, hogy már meg sem ismer? Amikor már nincs közöttünk egyéb cinkosság, mint hogy a vizelete szúrós szagában képzelődöm? Pedig meg akarom érteni, és meg akarok nyugodni: talán csak arról van szó, hogy unatkoztam, nekem volt szükségem arra, hogy mindenfélét kitaláljak, és én magam gyártottam ezeket a nyomokat az amnéziája ellen? Mert amikor betoppantam hozzá, nem remélhettem igazán, hogy kilép a tompultságából. Na de mégis! Én, Ethel, megérdelek egy csodát, és Marie-nak, az én mélyre merült Marie-mnak kellett volna megadnia ezt a csodát, amikor minden olyan kegyetlenül megváltozott, amikor már tudom. Marie nem zsidó. Csak egy ki tudja, honnan elszökött gyerek. A saját életét és az enyémet is egy szörnyű hazugságállványzatra építette. Mert ha Marie nem zsidó, én hogyan is lehetnék az?

Tótfalusi Ágnes fordítása

Clara Royer Csillag című regényének fordítása a [Geopen Kiadó](#) egyik könyvheti újdonsága